

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)
SSN Zbigniew Puskarski
SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie **D. W.**

wobec którego umorzono postępowanie o czyn z art. 291 § 1 k.k.

w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 27 czerwca 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 24 czerwca 2024 r., sygn. akt IV Ka 1493/23,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Goleniowie

z dnia 21 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 1051/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

Zbigniew Puskarski Dariusz Kala Andrzej Stępka

[PŁ]

UZASADNIENIE

D.W. został oskarżony o występki z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. polegający na tym, że w nocy z 25 na 26 marca 2020 roku w N. przyjął celem dalszego zbycia od nieustalonej osoby elektronarzędzia w postaci wkrętarki 18V marki D., piły szablistej akumulatorowej marki D., wkrętarki [...] koloru pomarańczowego, szlifierki kątovej marki B. wraz ze skrzynką, dalmierza laserowego marki W., szlifierki kątovej akumulatorowej marki D., radia budowlanego marki M. wraz z ładowarką, piły łańcuchowej marki H. i dużej szlifierki kątovej, o łącznej wartości 6250 zł wiedząc, iż rzeczy te zostały uzyskane za pomocą czynu zabronionego, przy czym występku tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za podobne przestępstwo umyślne.

Sąd Rejonowy w Goleniowie wyrokiem z dnia 21 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 1051/22, uznał oskarżonego D.W. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu kwalifikowanego z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. z tym ustaleniem w zakresie działania w warunkach recydywy, że oskarżony czyn ten popełnił w ciągu 5 lat po odbyciu kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Gryfinie z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. akt II K 668/11, za ciąg przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., którym wymierzono mu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i który to wyrok został następnie objęty wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Gryfinie z dnia 10 grudnia 2015 r., sygn. akt II K. 481/15, którym wymierzono mu karę łączną 3 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności, którą oskarżony odbył w okresie od dnia 16 grudnia 2013 r. do dnia 13 lutego 2017 r. z zaliczeniem okresu zatrzymania oraz tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 21 kwietnia 2010 r. do dnia 22 kwietnia 2010 r., od dnia 13 marca 2012 r. do dnia 9 maja 2012 r. - i za ten czyn na podstawie art. 291 § 1 k.k. wymierzył mu karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności, na poczet której na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył okres zatrzymania w sprawie od dnia 26.03.2020 r. do dnia 28.03.2020 r.

Apelacje od tego wyroku wniosło dwóch obrońców oskarżonego zarzucając obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, a to: art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.; art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1

k.p.k. oraz art. 5 § 2 k.p.k. Nadto w jednej z tych skarg podniesiono zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia w zakresie dotyczącym winy oskarżonego, który to błąd polegał na przyjęciu, że materiał dowodowy potwierdza, iż oskarżony dokonał zarzucanego czynu.

Po rozpoznaniu wniesionych apelacji, Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 24 czerwca 2024 r., w sprawie IV Ka 1493/23, uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. postępowanie przeciwko oskarżonemu D.W. umorzył, a jego kosztami obciążył Skarb Państwa.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Rejonowy w Goleniowie, który na podstawie art. 519 k.p.k. i art. 520 § 1 k.p.k. zaskarżył orzeczenie na niekorzyść skazanego D.W. Na podstawie art. 523 § 1 i 3 k.p.k. i art. 526 § 1 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na treść orzeczenia, to jest art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. poprzez ich nienależyte zastosowanie, będące skutkiem wadliwego przyjęcia, że przypisany oskarżonemu D.W. w postępowaniu II K 1051/22 Sądu Rejonowego w Goleniowie czyn kwalifikowany z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. stanowił, zgodnie z dyspozycją art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. ten sam czyn, co czyn objęty wcześniejszym postępowaniem Sądu Rejonowego w Goleniowie o sygn. akt II K 724/21, zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 12 kwietnia 2022 r. o sygn. akt IV Ka 1615/21, uniewinniającym D.W. od popełnienia czynu kwalifikowanego z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k., pomimo braku podstaw do stwierdzenia tożsamości rozpatrywanych przestępstw, które z samej istoty charakteru znamion typów tych czynów zabronionych nie mogłyby zostać popełnione w tym samym czasie, jak i za pomocą rodzajowo zbliżonych czynności wykonawczych, co skutkowało błędnym przyjęciem zaistnienia w sprawie nadzwyczajnej przyczyny odwoławczej określonej art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. i wydaniem niesłusznego wyroku uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Goleniowie z 21 czerwca 2023 r. o sygn. akt II K 1051/22 oraz umorzeniem postępowania karnego wobec oskarżonego D.W.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Trafny okazał się zarzut kasacji dotyczący rażącego naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., jakiego dopuścił się ten Sąd poprzez dokonanie ich błędnej wykładni i nienależyte zastosowanie. W rezultacie kasacja Prokuratora Rejonowego w Goleniowie odniosła ten skutek, że Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Dla uporządkowania omawianego zagadnienia należy przypomnieć, że pierwotnie D.W. został oskarżony o przestępstwo z art. 279 § 1 k.k., polegające na dokonaniu włamania i kradzieży tych samych przedmiotów, których dotyczyło także niniejsze postępowanie. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 30 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 724/21, został uznany za winnego tego przestępstwa i skazany za nie. Po rozpoznaniu wniesionej na korzyść oskarżonego apelacji, Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2022 r., sygn. akt IV Ka 1615/21, zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że uniewinnił D.W. od zarzucanego mu czynu, to jest od zarzutu kradzieży z włamaniem z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.

Sąd drugiej instancji stwierdził wówczas, że poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne prowadzą jedynie do potwierdzenia faktu posiadania przez oskarżonego skradzionych narzędzi i chęci ich zbycia. Zatem w sposób jednoznaczny nie wskazują, aby to oskarżony był sprawcą kradzieży z włamaniem. W ocenie Sądu odwoławczego w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy nie można było przypisać D.W. sprawstwa czynu z art. 279 § 1 k.k. Zaznaczył, iż nie był też władny dokonywać ustaleń i zmiany opisu czynu w kierunku występku z art. 291 § 1 k.k., albowiem łączyłoby się to z wyjściem poza granice oskarżenia. Należy bowiem uznać, że w okolicznościach tej sprawy zarzut aktu oskarżenia obejmował wyłącznie kradzież z włamaniem, która jest czynem odmiennym co do znamion, czasu oraz miejsca popełnienia od czynu kwalifikowanego z art. 291 § 1 k.k. Stwierdził w konkluzji, że w tych okolicznościach zasadnym było uniewinnienie oskarżonego od popełnienia czynu z art. 279 § 1 k.k., co w sposób oczywisty nie zamyka drogi do zbadania sprawy pod kątem popełnienia przez niego czynu z art. 291 § 1 k.k. (k. 159).

Trzeba w tym miejscu zauważyć, że stanowisko zajęte wówczas przez Sąd Okręgowy co do konieczności uniewinnienia oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 279 § 1 k.k., i braku możliwości skazania go z art. 291 § 1 k.k., było rażąco błędne. Sąd ten dysponował bowiem taką możliwością, zaś odsyłanie prokuratora do ponownego prowadzenia postępowania przygotowawczego w kierunku paserstwa z art. 291 § 1 k.k., było zbędne. Właśnie na wskazanym przekonaniu wyrażonym wtedy przez Sąd odwoławczy w uzasadnieniu wyroku, oparł się prokurator składając po raz kolejny akt oskarżenia w tej sprawie, tym razem dotyczący paserstwa, a nie kradzieży z włamaniem.

Po przeprowadzeniu obecnie postępowania (w sprawie II K 1051/22) w kierunku wypełnienia przez oskarżonego D.W. znamion przestępstwa z art. 291 § 1 k.k., Sąd Rejonowy w Goleniowie uznał, że oskarżony dopuścił się tego czynu, gdyż przyjął celem dalszego zbycia od nieustalonej osoby elektronarzędzia wiedząc, iż rzeczy te zostały uzyskane za pomocą czynu zabronionego. Sąd odwoławczy podzielił apelację obrońcy oskarżonego i przyjął z kolei, że w sprawie wystąpiła negatywna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Przeprowadzając szerokie rozważania w tym zakresie stwierdził Sąd w podsumowaniu – „W ocenie Sądu Okręgowego przy tak dużej ilości elementów wspólnych nie można mieć żadnych wątpliwości, że oskarżenia w sprawie aktualnie rozpoznawanej oraz w sprawie, w której D.W. został prawomocnie uniewinniony, zasadzały się na tym samym zdarzeniu historycznym, a więc były postępowaniami o ten sam czyn. Za stanowiskiem takim przemawia ponadto analiza podstawy faktycznej oskarżenia, a więc okoliczności faktycznych w oparciu, o które oskarżyciel zdecydował się wnieść przeciwko D.W. oba akty oskarżenia”.

Sąd Najwyższy rozpoznając przedmiotową sprawę stwierdza, że w zaistniałej sytuacji podstawowym problemem wymagającym rozważenia jest kwestia tożsamości czynu zarzucanego obecnie w akcie oskarżenia z czynem, od którego popełnienia D.W. został w pierwszym postępowaniu uniewinniony. Należy skrótowo odwołać się w tym zakresie do orzecznictwa Sądu Najwyższego, gdzie podkreśla się, że akt oskarżenia jako skarga zasadnicza, nie tylko inicjuje postępowanie sądowe, ale także określa jego ramy, co ściśle łączy się z problematyką tożsamości czynu

zarzucanego i przypisanego sprawcy. Ram tych nie wyznacza jednak przyjęty w akcie oskarżenia opis czynu zarzucanego oskarżonego ani wskazana tam kwalifikacja prawna. Granice oskarżenia wyznacza bowiem zdarzenie historyczne, na którym zasadza się oskarżenie. Istotna jest zatem tożsamość czynu wyznaczona faktycznymi ramami tegoż zdarzenia, przy czym za elementy wyznaczające tożsamość „zdarzenia historycznego” należy przyjąć: identyczność przedmiotu zamachu, identyczność kręgu podmiotów oskarżonych o udział w zdarzeniu, tożsamość miejsca i czasu zdarzenia, jak też zachowanie choćby części wspólnych znamion w opisie czynu zarzucanego i przypisanego, które winny się ze sobą pokrywać, mając jakiś obszar wspólny. Granice tożsamości czynu zarzucanego i czynu przypisanego wyznaczają granice zdarzenia faktycznego. Doprecyzowanie kryteriów branych przy tym pod uwagę dokonywane być powinno w realiach konkretnych rozpoznawanych spraw. Granice oskarżenia zostają utrzymane dopóty, jak długo w miejsce czynu zarzuconego, w ramach tego samego zdarzenia faktycznego można przypisać oskarżonemu czyn nawet ze zmienionym opisem i jego oceną prawną, ale mieszczący się w tym samym zespole zachowań człowieka, które stały się podstawą poddania w akcie oskarżenia przejawów jego działalności wartościowaniu z punktu widzenia przepisów prawa karnego materialnego. Konieczne jest dokonywanie indywidualnej analizy w odniesieniu do konkretnego przypadku z uwzględnieniem ustalonych faktów dotyczących podmiotu i przedmiotu przestępstwa, czasu i miejsca jego popełnienia oraz porównania zakresu wspólnych dla czynu zarzucanego i przypisanego znamion (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 listopada 2024 r., V KK 346/24, LEX nr 3785237; z dnia 19 października 2010 r., III KK 97/10, R-OSNKW 2010, poz. 1996; z dnia 22 września 2011 r., II KK 117/11, OSNwSK 2011, Nr 1, poz. 1650*).

Jak wskazuje się też w orzecznictwie, o tym, czy sąd „utrzymał się” w wyroku skazującym w granicach skargi decyduje ostatecznie tożsamość zdarzenia historycznego zarzucanego w skardze i przypisanego w wyroku. Zakres znaczeniowy terminu „zdarzenie historyczne” jest przy tym stosunkowo szeroki i obejmuje opisane w skardze zdarzenie faktyczne, w którego przebiegu oskarżyciel dopatruje się przestępstwa. Zdarzenie historyczne to pojęcie o szerszym znaczeniu aniżeli pojęcie „czynu” oskarżonego, polegającego na jego konkretnym działaniu lub

zaniechaniu. Sąd zatem może inaczej pod względem faktycznym w porównaniu z twierdzeniami oskarżyciela, w szczególności zawartymi w akcie oskarżenia, dokonać ustaleń w sprawie, nadać inną łagodniejszą lub surowszą kwalifikację prawną stosowną do ustalonego stanu faktycznego, który może być niezgodny z twierdzeniami oskarżyciela. Identyfikacja czynu jest wyłączona, jeśli w porównywalnych jego określeniach zachodzą tak istotne różnice, że według rozsądnej życiowej oceny nie można ich uznać za określenia tego samego zdarzenia faktycznego. Odwołanie się do rozsądnej życiowej oceny świadczy o niemożności stworzenia uniwersalnej i niezawodnej metody badania tożsamości czynu zarzucanego i przypisanego. Pomocniczo można w tym zakresie stosować tzw. „test powtórnego oskarżenia” - sprowadzający się do odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku uznania, że czyn przypisany wychodziłby poza granice skargi uprawnionego oskarżyciela, możliwe będzie ponowne oskarżenie tej samej osoby o ten „nowy” czyn. Test ten jednak także nie ma charakteru uniwersalnego i nie pozwala na każdorazowe kategoryczne rozstrzygnięcia. Tożsamość czynu zarzucanego i przypisanego badana być powinna indywidualnie, w odniesieniu do konkretnych ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie, z odwołaniem do pojęcia zdarzenia historycznego i jego granic oraz do rozsądnej życiowej oceny, nie tylko przy tym sądu i stron czy uczestników postępowania, ale i hipotetycznego postronnego obserwatora procesu (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 marca 2011 r., III KK 366/10, OSNKW 2011, z. 6, poz. 51; z dnia 5 września 2006 r., IV KK 194/06, OSNwSK 2006, Nr 1, poz. 1663*).

Przekładając przytoczone wcześniej kryteria na stan prawny analizowanej sprawy stwierdzić należy, że oskarżonemu D.W. zarzucono poprzednio - jako czyn podstawowy - popełnienie przestępstwa kradzieży z włamaniem, którego głównym przedmiotem ochrony jest własność, a przedmiot czynności wykonawczej obejmował cudzą rzecz ruchomą; obecnie za przestępstwo o tożsamym przedmiocie ochrony i czynności wykonawczej oskarżony został skazany w postępowaniu przed Sądem I instancji. Kradzież z włamaniem i paserstwo są przestępstwami przeciwko mieniu, popełnianymi zazwyczaj w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. W niniejszej sprawie w obydwu przypadkach zdarzenia miały miejsce w nocy z 25 na 26 marca 2020 roku, a z ustaleń Sądu wynika, że oskarżony bezpośrednio po dokonaniu przez

nieustaloną osobę przestępstwa kradzieży przyjął pochodzące z niej przedmioty. W konsekwencji, wyznacznikami zachowania tożsamości czynu zarzuconego i przypisanego oskarżonemu D.W., przy uwzględnieniu omówionych wyżej kryteriów, są ten sam przedmiot ochrony i czynności wykonawczej, ten sam zamiar, tożsame miejsce i czas zachowania, tożsamość oskarżonego i pokrzywdzonych. Te okoliczności uprawniają do wniosku, że przypisanie oskarżonemu wejścia w posiadanie cudzych rzeczy w warunkach wyznaczonych znamionami przestępstwa kradzieży z włamaniem a przypisanie wejścia w posiadanie tych samych rzeczy, ale poprzez ich przyjęcie celem dalszego zbycia z jednoczesną świadomością ich pochodzenia, nie stanowi wyjścia poza granice oskarżenia.

Należy przywołać trafne stanowisko prokuratora wyrażone w kasacji, gdzie autor zauważa – *„Uniewinnienie oskarżonego D.W. w sprawie IV Ka 1615/21 Sądu Okręgowego w Szczecinie stanowiło wynik przeprowadzonej przez Sąd odwoławczy kontroli oceny dowodów, a także możliwych na jej podstawie ustaleń faktycznych, co do możliwości przypisania D.W., tego, że włamał się on i dokonał zaboru mienia, a zatem dopuścił się czynu polegającego na bezprawnym wyjęciu określonych rzeczy ruchomych spod władztwa uprawnionego. Kontrola ta dała wynik negatywny. Niemiej jednak, na podstawie zebranego tam materiału dowodowego wszczęto i przeprowadzono odrębne postępowanie, w którym zarzucono D.W. dopuszczenie się przestępstwa umyślnego paserstwa z art. 291 § 1 k.k., a zatem przestępstwa o diametralnie innych znamionach niż kwalifikowana postać kradzieży, o innej podstawie penalizacji, jak też przestępstwa wymagającego do swojego bytu, wcześniejszego czynu bazowego, a co za tym idzie powiązanego z nim historycznie innego zdarzenia. Odnosząc się do nomenklatury użytej przez Sąd odwoławczy, dla bytu tego typu czynu zabronionego (art. 291 § 1 k.k.) musi zachodzić <<jakiś obszar wspólny>> między przestępstwem bazowym (np. art. 279 § 1 k.k.) a przestępstwem paserstwa, często sprowadzający się właśnie do przedmiotu czynności wykonawczej, tożsamości osoby pokrzywdzonej przestępstwem bazowym i której interes prawny naruszał dalszy obrót skradzionym mieniem, czy korelacji czasowej i topograficznej powiązanych zdarzeń. A tak właśnie było w przedmiotowej sprawie. (...) rozpoznając sprawę w postępowaniu odwoławczym Sąd nakładał na siebie, utożsamiał w sposób nieuprawniony okoliczności faktyczne, relewantne dla*

określenia ram zdarzenia historycznego, stanowiącego podstawę zarzutu paserstwa i okoliczności faktyczne wynikające z przeprowadzonej oceny dowodów dla weryfikacji tezy aktu oskarżenia, nie czyniąc między nimi różnicy”.

Dla Sądu odwoławczego nie ulegało wątpliwości, że co do zasady możliwe jest przypisanie sprawcy paserstwa w miejsce zarzuconej kradzieży z włamaniem, chociaż zajął błędne stanowisko w niniejszej sprawie.

Kwestia dopuszczalności przyjęcia paserstwa zamiast zarzucanej kradzieży czy kradzieży z włamaniem (rozboju) w konkretnych sprawach nie budziła wątpliwości w orzecznictwie i w literaturze prawniczej (*np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 czerwca 2024 r., IV KK 411/23, LEX nr 3727769; z dnia 30 września 2016 r., IV KK 111/16, LEX nr 2141233; z dnia 15 marca 2012 r., V KK 240/11, LEX 1157588; z dnia 23 września 1994 r., II KRN 173/94, OSNKW 1995, z. 1-2, poz. 9 z aprobowaną glosą J. Satko - Palestra 1995, z. 7 - 8, s. 231 i inne; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 października 2012 r., IV KK 87/12, LEX nr 1226759; z dnia 14 lipca 2011 r., IV KK 139/11 - OSNKW 2011, z. 9, poz. 84 z glosami: A. Zolla i J. Satko - OSP 2012, z. 4, poz. 35*). Wskazuje się, że nie jest możliwe wypracowanie uniwersalnych, jednolitych kryteriów przesądzających o zachowaniu tożsamości zarzuconego i przypisanego czynu. Przykładowo, granice oskarżenia nie zostaną przekroczone w razie identyczności przedmiotu czynności wykonawczej tych czynów albo też, podstawa faktyczna odpowiedzialności nie ulegnie zmianie, gdy choćby część przypisanego działania lub zachowania przestępnego pokrywa się z zarzuconym działaniem lub zaniechaniem przestępczym. Opisy czynu zarzucanego i przypisanego mają zatem wspólny obszar wyznaczony znamionami tych czynów.

Wszystkie podniesione powyżej okoliczności doprowadziły do uznania zasadności kasacji prokuratora i - w konsekwencji - do konieczności uchylenia zaskarżonego nim wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie w postępowaniu odwoławczym. W toku dokonywania tych czynności procesowych Sąd ten raz jeszcze rozważy zasadność wniesionych przez obrońców apelacji od wyroku Sądu Rejonowego, przy czym uczyni to w sposób na tyle rzetelny, aby w pełni uczynić zadość obowiązującym wymogom kontroli instancyjnej i będzie mieć na uwadze stanowisko Sądu Najwyższego.

Zbigniew Puskarski

Dariusz Kala

Andrzej Stępka

[WB}

[r.g.]